

Motion till riksdagen 2020/21:3234

av Johan Pehrson m.fl. (L)

Liberal integrationspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder som behövs för att det inte ska finnas några utsatta områden i Sverige 2030 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta och minska Sveriges integrationsskuld och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en integrationspakt i varje utsatt område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att situationen i de utsatta områdena måste mätas systematiskt och att situationen måste följas upp årligen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppvärderat medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integration kräver ett tydligt fokus på jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och försörja sig själva och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre och mer systematiska granskningar av religiösa samfund som får statsbidrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de kunskaper som är centrala för att kunna bygga sin framtid i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en arbetsmarknad som öppnas för fler och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringslagens tillämpning och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända akademikers möjlighet att komplettera sin utländska utbildning i Sverige för att få ett snabbare inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av vuxenutbildning och validering och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta vara på nyanländas potential som företagare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på deltagande i etableringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen att det ska löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen om motprestation för försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och intolerans och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa diskriminering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets betydelse för integrationen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på deltagande och resultat i sfi och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets roll för att nyanlända barn och barn till nyanlända ska klara skolan och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till en sammanhållen skoldag med icke-konfessionell undervisning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla barn går i förskolan, särskilt för barnens språkutveckling, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolans roll för alla elever, även de som nyligen kommit hit, och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets viktiga roll i integrationsarbetet där framför allt de större aktörerna kan spela en avgörande roll och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostadssegregation och vikten av mer blandade boendeformer även i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att bekämpa extrem trångboddhet och framtagandet av en ny trångboddhetsnorm och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samverkan mellan fastighetsägare genom platssamverkan (BID) och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat samarbete mellan fastighetsägare och det offentliga för att motverka svarthandel med hyreskontrakt och andrahandsuthyrning och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på fastighetsägare att utföra brottsförebyggande åtgärder och underhåll och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör ge sina bostadsbolag befogenhet att bli byggaktörer i projekt där nya bostadsrättsfastigheter eller ägarlägenheter byggs i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förslag om en egnahemsrörelse i våra utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlända tidigt ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta både jobb och bostad, t.ex. genom att ställa sig i bostadskö, och tillkännager detta för regeringen.

Liberalernas vision för integration

Liberalernas och liberalismens vision är att varje individ ska ha friheten att forma sitt eget liv efter egen vilja och drivkraft. Den friheten kräver ett öppet och inkluderande samhälle där varje person tillåts bidra, möts av höga förväntningar och där samhället bekämpar alla former av förtryck. Svensk integrationspolitik ska bygga på samma grundprinciper som resten av samhället.

En liberal integrationspolitik ger var och en de verktyg som behövs för att de själva ska kunna växa, försörja sig själva och fullt ut delta i det svenska samhället. Det handlar om det svenska språket, egen försörjning, bostad och utbildning men stannar inte där. Liberal integrationspolitik handlar också om att befästa de demokratiska, jämställda och sekulära värderingar som präglar vårt land. Det handlar om att motverka parallellsamhällen som tar sig uttryck i hedersrelaterat våld och förtryck. Den som med hot och hat hindrar andra att leva i frihet ska aldrig mötas med tolerans.

Att frivilligt välja att bli medborgare i Sverige är det yttersta beviset på att man vill bli en del av vårt lands framtid. Vi ser medborgarskapet som slutet på integrationsprocessen och inte ett steg på vägen. Medborgarskapet behöver både få en högre status, och bli mer inkluderande. Vi behöver skapa en mer inkluderande syn på vad det innebär att vara svensk. En svensk medborgare ska aldrig behöva tvivla på att den är svensk.

Sverige ska vara ett öppet land som välkomnar nya invånare, ett land där vi oavsett ursprung skapar en gemensam framtid. Integrationen är en ömsesidig process mellan människor, där känslan av samhörighet är resultatet. Språk, jobb, kunskaper om det nya landet och frihet från diskriminering är medel och förutsättningar för den processen.

Invandring har spelat och fortsätter spela en viktig och positiv roll för Sveriges utveckling. Men om integrationen inte fungerar växer i stället problemen. I dag står samhället inför stora utmaningar som den förda politiken inte kunnat hantera. En fungerande migration kräver en fungerande integration. Jobb, skola, bostadssituationen med mera måste fungera för dem som kommer hit för att det ska finnas en acceptans att ta emot fler människor i behov av skydd från krig och förtryck. För oss liberaler är det viktigt att säkerställa människors frihet, särskilt för dem vars frihet hotas mest. Därför behöver vi vända utvecklingen i landets utsatta områden så att fler klarar skolan, fler kan försörja sig själva samt se till att rättsstaten fungerar så att boende i dessa områden känner sig trygga och har en tilltro till samhället.

För dem som får stanna i Sverige måste invandringen bli mer än att resa över gränsen. Fler måste snabbare lära sig svenska, och alla barn – även de som har kommit hit i sen ålder – måste få förutsättningarna att klara skolan. Civilsamhällets krafter är starka och måste bättre tas tillvara på både i mottagande och integration. Arbetsmarknaden behöver reformeras för att sänka de höga trösklar som stänger ute de som saknar lång utbildning eller kontakter. Ingen strävsam och kapabel människa ska tvingas kvar i ett bidragsberoende som riskerar att gå i arv. I Sverige ska alla kunna bygga sig ett eget liv där de bidrar till och blir en del av samhället.

För att nå dit krävs det omfattande liberala reformer för att bryta utanförskapet och ta tag i den stora integrationsskuld som Sverige idag har.

Sverige behöver ett förortsluft för att ta tag i integrationsskulden

Fler än 550 000 människor bor i våra 61 utsatta områden. Den absoluta majoriteten är hederliga, betalar skatt och följer svensk lag. Några få har tillåtits kidnappa vissa av dessa områden med sina kriminella gärningar. Det handlar om gängkriminalitet, parallella samhällsstrukturer samt religiösa fundamentalister som begränsar fri- och rättigheter, inte minst för kvinnor. De som bor där känner långt gången otrygghet och rädsla. I många områden är det svårt för polisen att fullfölja sitt uppdrag. Samhället måste ta tillbaka kontrollen. Inga människor i Sverige ska behöva leva i områden där rättsstaten tryckts tillbaka, skolresultaten sviker, jämställdheten är satt på undantag och framtidsmöjligheterna försvinner.

En förutsättning för att alla ska ha reella möjligheter att bestämma över sina liv är att samhället de växer upp i är säkert och har fungerande samhällsfunktioner. Polis, skola, rättsväsende, sjukvård och socialtjänst måste kunna utföra sitt arbete med att garantera att alla får en god skolgång och att människors rättigheter försvaras. Därför har Liberalerna satt upp ett ambitiöst mål om att inget område ska vara utsatt till 2030. För att nå upp till det målet måste vi genomföra omfattande reformer för att förbättra integrationen, förbättra säkerheten och se till att rätten till ett fritt liv upprätthålls i hela Sverige.

Det är därför Liberalerna har formulerat visionen om ett förortsluft. Målet är att alla ska kunna känna sig stolta över, och trygga i, sitt bostadsområde. Då behövs det kraftfulla insatser för brottsbekämpning, bättre fungerande skola, effektiva integrationsåtgärder och långsiktiga investeringar istället för tidsbestämda projekt i bostadsområdena. Det krävs också att vi gör upp med den kortsiktiga bidrags- och projektkulturen från stat och kommuns sida, som har nått vägs ände. Vårt mål är tydligt: år 2030 ska situationen i de utsatta områdena ha förbättrats så mycket att inget av dem finns kvar på polisens listor.

Förortsluften är det samlade begrepp som Liberalerna använder för att samla det idé- och reformarbete för arbetet med att lyfta de som bor i våra utsatta områden, som Liberalerna driver internt och i budgetförhandlingar med regeringen. I samband med budgetpropositionen för 2021 har Liberalerna bland annat drivit fram satsningar på en folkräkning i utsatta områden, en språksatsning i förskolan och fler erfarna lärare i utsatta områden. Dessa satsningar är en början på ett långt arbete som kommer behöva genomföras för att målet om att inga områden ska vara utsatta 2030 ska kunna nås. Mycket mer behöver göras brådskande om vi ska höja skolresultaten, stävja brottsligheten och se till så att alla som bor i Sverige också får goda livsmöjligheter. Liberalerna vill öka friheten för alla människor. Men särskilt för de som idag är minst fria att leva sina liv. Därför behöver vi höja ambitionerna i integrationspolitiken.

I den sakpolitiska överenskommelse, januariavtalet, inklusive ett budgetsamarbete med Centerpartiet och regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet, varför formella yrkanden som omfattas av detta samarbete inte läggs i denna motion.

Sju procent av Sveriges vuxna befolkning är utrikes födda som riskerar fattigdom, integrationsskulden måste mätas och minskas

Liberaler ser varje människas värdighet. Det är hennes frihet och möjligheter vi slåss för. Integrationskulden innebär ett enormt svek mot varje människa som kommit till vårt land utan att ges chansen att lyckas här och mot varje enskilt barn som växer upp i utsatta områden utan förhoppningar att lyckas i skolan eller att få ett bra jobb. Därför måste integrationsskulden bekämpas. För att betala tillbaka den här skulden så måste fler lära sig svenska och komma i arbete.

För att lösa de här problemen måste vi ha klart för oss hur situationen ser ut och ta fram en plan för att minska fattigdomen bland utrikes födda. Det som behöver mätas är bland annat arbetsmarknadsetablering, humankapital, pensionsutsikter, språkinlärning och ekonomiska möjligheter i vardagen. Räknat på detta är det tydligt att Sverige idag sticker ut bland liknande länder. I grannländerna Norge och Danmark ser vi jämförelsevis att 4,6 respektive 4,9 procent utgörs av utrikes födda med risk för fattigdom. Ett delmål i arbetet med att betala tillbaka integrationsskulden måste vara att upprätta en plan för hur integrationsskulden ska minska till som mest 4 procent av befolkningen.

En integrationspakt i varje utsatt område

Fler aktörer behöver ta ett större ansvar för att lyfta de som bor i utsatta områden. För att underlätta för polisens och de lokala aktörernas arbete i utsatta områden måste det bli tydligare vilka aktörer som har vilka ansvarsområden. En integrationspakt behöver förhandlas fram för varje utsatt område mellan staten, regionen, kommunen och de lokala fastighetsägarna.

I integrationspakterna ska parterna komma överens om konkreta åtgärder och aktiviteter för att lyfta både den fysiska och sociala miljön i områdena, utifrån de specifika utmaningarna och möjligheterna i respektive område. Det kan handla om att avsluta olaglig lokaluthyrning, ta kontroll över gemensamma ytor, klottersanering, läxhjälp eller arbetslivserfarenheter för unga. Det offentliga ska bidra med investeringar i trygghet och ökad närvaro genom exempelvis polis, ordningsvakter eller statliga servicekontor. Statlig finansiering ska bistå arbetet genom en nationell fond för större långsiktiga investeringar som kan lyfta utsatta områden. Människor som bor i de utsatta områdena ska vara delaktiga i att ta fram pakterna.

Att hitta arbete och socialt sammanhang är grundläggande för att kunna bygga upp självständighet och frihet i det land man bor i. Genom att inrätta en integrationspakt i varje utsatt område får vi en konkret lokal plan för hur varje aktör ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för de som idag befinner sig i utanförskap att hitta till både arbete och ett socialt sammanhang.

Ett uppvärderat medborgarskap med fokus på demokrati, språk och samhällskunskap

Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle där varje människas frihet är i fokus och där alla ökar sina möjligheter att bli aktiva samhällsmedborgare.

I de flesta västländer måste den som vill bli medborgare ha grundläggande kunskaper i landets språk. Ett språkkrav stärker medborgarskapets status och är en viktig symbol för principen om att alla ska kunna kommunicera med varandra i ett samhälle. Redan 2002 föreslog vi språktest för medborgarskap, men partier från vänster till höger kritiserade oss. Under alliansregeringens tid var motståndet fortsatt stort men tack vare Liberalernas krav i förhandlingar med regeringen och Centerpartiet har nu en utredning tillsatts för att ta fram ett förslag på hur språk- och samhällskunskapskrav ska kunna införas för medborgarskap. Alla nyanlända ska delta i samhällsorientering. Den som är vuxen och vill bli svensk medborgare ska ha deltagit i utbildningen och genomföra ett enklare samhällstest.

Samhällstestet ska visa på vilka frågor och principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle där frågor om barnrättsperspektiv också ska inkluderas.

Integration med tydligt fokus på jämställdhet och bekämpandet av extrema värderingar

De första feministerna var liberaler, och liberaler har alltid kämpat för kvinnans frigörelse. Det har handlat om rösträtt, rätten till utbildning och egen försörjning, rätten till sin egen kropp och egenmakt över sin sexualitet. Rätten att välja sitt eget liv. En självklar del av vår integrationspolitik är därför att vara kompromisslösa när det gäller kampen för jämställdhet, barnrättsperspektivet och individens frihet. Vi viker inte undan för vare sig självutnämnda moralväktare eller vänsterns kulturell relativism.

Samma rättigheter och skyldigheter ska gälla för alla som bor i vårt land. Att som nyanländ komma till ett land där jämställdhet mellan könen är centralt och tilltron till staten liksom individualismen är stark är inte alltid enkelt, och just därför behöver samhällets signaler vara mycket tydliga. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Ingen människa ska av sin omgivning hindras från att utöva de självklara rättigheter och möjligheter som gäller lika för alla i hela landet.

För oss liberaler är det självklart att det behövs en integration med ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet. Alla integrationsåtgärder ska ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv, vilket måste krävas av alla relevanta aktörer. I Sverige förväntas både kvinnor och män arbeta. När nyanlända kvinnors frihet växer genom att de får egen lön och ett eget jobb ökar deras självständighet i förhållande till både samhället och deras partner, samtidigt som integrationen av hela familjen stärks.

Språket är vägen in i det svenska samhället – för både kvinnor och män. Den kvinna som lär sig svenska kan både gå till läkaren själv, lättare få ett jobb och hindra sina barn från att lockas in i kriminella banor. Fler kvinnor, inklusive föräldralediga, måste snabbare lära sig svenska. Kommunerna ska åläggas att anordna kurser i svenska för föräldra-

lediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan. Att delta i svenskundervisning ska vara en relevant motprestation för att få försörjningsstöd.

Att inte ha bestämmanderätt över sin egen ekonomi är något som försvårar möjligheterna att ta makten över sitt eget liv – särskilt om man är ny i Sverige. Därför vill vi att försörjningsstöd alltid skall betalas ut till båda parter i ett förhållande, i de fall då båda parter i ett förhållande ansöker om försörjningsstöd, för att säkerställa att båda parter inflytande över sin ekonomi. För mer information om det förslaget hänvisar vi till vår jämställdhetspolitiska motion.

Arbetsförmedlingen måste ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Fler insatser krävs för att både lågutbildade och högutbildade kvinnor snabbare ska komma i arbete. Vårdnadsbidraget bidrog till att kvinnors arbetsmarknadsintroduktion försenades och ska inte återinföras. Det är också positivt att föräldraförsäkringen för nyanlända har begränsats för att öka incitamenten att komma in på arbetsmarknaden.

En av vår tids viktigaste jämställdhetsfråga och barnrättsfråga handlar om att intensifiera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, vilket närmare presenteras i Liberalernas särskilda motion som hanterar hedersrelaterat våld och förtryck.

Kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga en framtid i Sverige. Redan under asyltiden behövs en obligatorisk samhällsinformation, för såväl vuxna som barn. Barnens samhällsinformation ska utgå från barnkonventionen. Efter erhållet uppehållstillstånd behövs en stärkt och förbättrad obligatorisk samhällsorientering som ger varje människa så goda chanser att få en bra start i Sverige som möjligt.

All samhällsinformation, under både asyltiden och etableringstiden, ska fokusera på att ge alla, oavsett kön, tydlig information om rättigheter och skyldigheter och kunskap om svensk arbetsmarknad samt svensk lagstiftning och de principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle. Även frågor kring barnrättsperspektiv och individens frihet att forma och påverka sitt liv likväl som rätten till egenmakt över sin sexualitet ska hanteras.

Samhällets signaler ska vara tydliga oavsett om det handlar om förskola, skola, socialtjänst, sjukvård, arbetsförmedling eller rättsväsende. Det kan till exempel handla om att socialtjänsten i samband med behandling om försörjningsstöd tydligt pekar på att både kvinnor och män förväntas jobba eller att skolan inte accepterar föräldrars önskemål om att separera flickor och pojkar på olika sätt i skolan.

Bättre och mer systematiska granskningar av religiösa samfund som får statsbidrag

De statliga reglerna för stöd till trossamfund har setts över ett antal gånger. Men inga större förändringar har skett genom skärpta demokratikriterium. Tillämpningen av ett demokratikriterium är svårt. Ett trossamfund kan exempelvis säga att det står för vissa principer, men agera på ett helt annat sätt när statens byråkrater inte är närvarande.

Liberalerna anser att ett demokratikriterium behövs vid bidragsgivning till religiösa samfund. Kriteriet ska ta sikte på det som uppenbart angriper eller står i strid med det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. Tillsynen ska vara rättssäker och utformad med hänsyn till att samfunden liksom övriga civilsamhällesorganisationer bedriver en bred verksamhet med många lokala företrädare.

Fler nya svenskar i egen försörjning

Att ha ett jobb och egen försörjning ökar människors frihet. Tyvärr har arbetsmarknaden i Sverige blivit alltmer tudelad. En ny arbetslöshet har växt fram där många inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden över huvud taget. De flesta har låg utbildning, många är utrikes födda. De som har svagast ställning på arbetsmarknaden är också de som drabbas hårdast under en lågkonjunktur. Det har blivit dubbelt sant under den ekonomiska kris som följt åtgärderna för att minska smittspridningen av covid-19 som drabbat branscher som anställer många utrikes födda särskilt hårt. Än så länge har arbetslösheten ökat med 2,8 procentenheter bland utrikes födda, bara under första halvan av 2020, och 3,9 procentenheter bland de som saknar gymnasieutbildning. Om vi inte gör något snarast så riskerar en stor andel av Sveriges befolkning fastna i långtidsarbetslöshet. Ett utanförskap som är än svårare att ta sig ur.

Oavsett konjunkturläge är det alldeles för få nyanlända som har ett riktigt jobb med egen lön efter avslutad etablering. Subventionerade anställningar kan vara en väg in på arbetsmarknaden men får aldrig användas för att gömma undan människor i åtgärder och låtsasjobb. Nu har vi haft ett antal år med högkonjunktur innan 2020, dessvärre har inte nödvändiga åtgärder vidtagits för att fler utrikes födda skulle få jobb och egen försörjning trots att Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet tydligt pekat på att de höga ingångslönerna i Sverige försvårar integrationen. Att vi inte tog till vara på många år av högkonjunktur har satt oss i en svår situation där tillfälligt arbetslösa lätt bli långtidsarbetslösa. Enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst går Sverige varje år miste om 215 miljarder kronor i utebliven BNP på grund av den höga arbetslösheten bland utsatta grupper. De som drabbas hårdast är utrikes födda och de som saknar gymnasial utbildning. Ska vi skapa förutsättningar för alla att försörja sig själva måste trösklarna in till arbetsmarknaden sänkas och företagen som skapar vår välfärd få bättre förutsättningar att konkurrera globalt.

Vår arbetsmarknad måste öppnas upp för fler, även för dem med låg eller ingen utbildning, annars riskerar hela generationer att hamna i utanförskap. Det måste bli billigare och enklare att anställa. Nyanlända behöver lära sig svenska och få möjlighet till utbildning, men många kommer inte att kunna sitta i skolbänken och ta igen en utbildning de aldrig fick som barn. Vi liberaler vägrar att hänvisa dem till låtsasjobb, bidrag och utanförskap. Vi vill i stället ge dem chansen att få ett jobb och en lön att leva på. Därför driver vi på för en liberaliserad arbetsmarknad inklusive arbetssätt och åtgärder som gör det billigare och enklare att anställa.

2010 genomförda Liberalerna, tillsammans med Alliansen, en etableringsreform som har gjort det lättare för invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden. Den medförde stora förbättringar mot hur systemet såg ut innan och höjde förväntningarna på dem som kommer till Sverige. Nu har det snart gått tio år sedan reformen och Liberalerna vill arbeta vidare med att utveckla etableringen så att etableringstiden blir kortare. Vi vill exempelvis ta tag i de normer som växt fram hos arbetsförmedlingen på många ställen runt om i landet där maxtiden på 24 månader fått bli en normtid om hur lång tid som etableringsprogrammet ska pågå. Istället borde vara att så snabbt som möjligt komma i jobb. Vi vill se ett system som är mer flexibelt, som anpassas efter individens behov och förutsättningar och som har ett betydligt tydligare fokus på att korta etableringstiden.

Förväntningarna och kraven på att delta i etableringsinsatser måste öka. Alltför få deltar i samhällsorienteringen liksom i sfi-studier. Se mer nedan under sfi-avsnittet. Rutinerna kring rapportering av frånvaro måste skärpas. Sedan december 2016 behöver

kommunerna, som ansvarar för sfi och samhällsorientering, inte skriva under den enskildes månadsredovisning.

Kopplingen mellan deltagande i etableringsinsatser och rätten att få ersättning måste tydliggöras. Regler för hur länge en person kan vara frånvarande utan att ersättningen sätts ner är ofta för generösa. Till exempel har en person rätt att behålla full ersättning vid frånvaro om den beror på sjukdom eller vård av barn upp till 30 dagar. Vi anser att etableringsersättningen ska sänkas vid frånvaro på grund av exempelvis vård av barn till 80 procent, på samma sätt som sker vid frånvaro från till exempel arbete eller aktivitetsstöd.

Bekämpa rasism och diskriminering

Liberaler har i alla tider bekämpat rasism, främlingsfientlighet och intolerans. Hatbrott ska bekämpas. Religiösa och kulturella institutioner som är utsatta måste känna att det sekulära samhället erbjuder skydd. Skolans arbete med en demokratisk värdegrund och kunskap mot antisemitism, afrofofi, islamofobi, homofobi och andra former av intolerans måste förstärkas.

Ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering men dessvärre möts många nyanlända av både direkt och indirekt diskriminering bland annat på arbetsmarknaden. Att nyanlända har svårare att få jobb på den svenska arbetsmarknaden handlar inte bara om bristande kunskaper i svenska och utbildningsbakgrund utan också om diskriminering och fördomar. Ansökningar sällas bort på grund av att namnet inte är svenskklingande. En del arbetsgivare vågar inte satsa på att anställa den som inte pratar perfekt svenska. Men i dag vittnar även anställda med utrikes bakgrund om att de utsätts för rasism och diskriminering på jobbet av kunder och klienter. Detta är en arbetsmiljöfråga som arbetsgivaren framför allt har ett ansvar att hantera, men som medmänniskor har vi alla ett ansvar att i stället stötta dem som utsätts. Det behövs också ett effektivt arbete mot diskriminering. Liberalerna har länge drivit på för att det ska kosta att diskriminera och den som drabbas ska kunna få hjälp och upprättelse.

År 2009 infördes Sveriges första sammanhållna diskrimineringslag. Lagen syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Den nuvarande diskrimineringslagen har funnits i mer än tio år. Det finns därför skäl att göra en utvärdering för att undersöka om lagen är ändamålsenligt utformad eller om det finns skäl att göra förändringar för att stärka den enskildes möjligheter att hävda sin rätt. I det sammanhanget bör man också uppmärksamma det faktum att många anmälningar inte leder till någon åtgärd eftersom det som har anmälts inte bedöms ligga inom ramen för lagen. En närmare analys av den samlade mängden anmälningar kan ge kunskap om både det eventuella behovet av lagjusteringar och behovet av förbättrad information till allmänheten om vad diskrimineringslagen omfattar och inte. En sådan översyn kan också inkludera den nuvarande modellen med en statlig diskrimineringsombudsman i kombination med statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer.

Integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidragslinjen

Det måste löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag. Vidare vill vi införa en motprestation för försörjningsstöd i alla kommuner. En bidragskommission behöver tillsättas för att ta fram förslag på hur man kan bryta det långvariga bidragsberoendet. Det kan handla om att se hur bidragen bör minska för personer som aktivt förlänger arbetslösheten genom att tacka nej till jobberbjudanden eller undersöka om etableringstillägget kan individualiseras. Även konstruktionen av dagens etableringstillägg behöver analyseras, eftersom den kan bidra till att kvinnor inte tar ett jobb för att det kan missgynna familjens totala inkomst (ESO-rapport 2018:2). En annan fråga som behöver belysas är ersättningar för boendekostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd.

Vidare behövs tydligare regler för kvalificeringen in i välfärdssystemen. De särskilda regler som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övrigt skyddsbehövande vad gäller aktivitets- och sjukersättning samt garantipension bör tas bort.

Efterlevandestödet behöver reformeras och göras mer likt underhållsstödet. Möjligheten att få efterlevandestöd retroaktivt ska minska, men det behövs fler förändringar, i linje med dem som har föreslagits av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten i ”Underhållsstöd och efterlevandestöd för nyanlända barn” (2016). Syftet med efterlevandestöd är att ett barn som har förlorat en eller båda föräldrarna ska få ekonomiskt stöd för att klara omkostnader för exempelvis boende. Ett barn som i stället får ett omfattande stöd från det offentliga i form av till exempel boende i hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende bör därför inte samtidigt få efterlevandestöd.

Utbildning och validering

Att flytta till ett annat land med ett annat språk och kultur kan vara väldigt omvälvande, och det är ofta svårt att hitta tillbaka till en vardag som liknar den som man byggt upp där man är uppväxt. Detta innebär att kompetens ofta går förlorad. Det kan handla om att arbetsmarknaden är hårt konkurrensutsatt, eller att språket inte är tillräckligt för att utföra högspecialiserade arbetsuppgifter. Den integrationspolitik som Sverige fört har tyvärr ofta passiviserat människor snarare än att ge dem de verktyg som de behöver för att de ska komma tillrätta här och kunna fortsätta sin yrkeskarriär. När någon invandrar till Sverige ska den ges chansen att bidra till samhället och tillåtas hitta ett arbete där den kan tillföra som mest nytta. För att ändra på det måste undervisningen i svenska utvecklas och möjligheterna att validera kompetens eller examen från utlandet måste bli fler och snabbare.

Människor som är nya i Sverige är inte en homogen grupp. Kompetensgraden varierar kraftigt och möjligheten att lära sig svenska eller göra annan kompletterande utbildning varierar stort. Större hänsyn måste tas till individens förutsättningar när det kommer till utbildning i svenska språket, yrkesutbildningar, akademiska utbildningar och validering av såväl yrkeskunskaper som akademiska utbildningar om vi ska få resultat. Den som har en lång akademisk karriär och den som är analfabet har helt olika möjligheter att lära sig svenska och ska inte hamna i samma klassrum. Det är också viktigt att valideringen anpassas efter vad varje individ behöver validera och att rätt kompetens valideras. I många fall kan valideringsprocessen täckas av välfungerande svenskundervisning eller kompletterande utbildning. För att alla ska tas tillvara på måste individens förutsättningar och behov kartläggas tidigt när hon kommer till Sverige.

Nyanlända som kommer med utbildning och yrkeskunskaper måste snabbt tas till vara. Redan under asyltiden måste en kartläggning ske av den asylsökandes utbildning och kompetens. För dem som får uppehållstillstånd behövs effektivare insatser för kompletterande utbildningar och en smartare introduktion i arbetslivet. För de som kommer till Sverige utan utbildning eller valideringsbar kompetens måste lärlingsutbildningar, yrkesutbildningar, högskoleutbildningar och andra mer heltäckande vägar in i arbete finnas lättillgängliga.

Att ta tillvara på människors kompetens kan både bidra till att nyanlända kommer snabbare i jobb och se till att de som kommer till Sverige också bidrar till samhället. Det behövs åtgärder för att få till stånd långsiktiga och enhetliga valideringssystem som också är tillgängliga i hela landet på samtliga nivåer i utbildningssystemet och mot en större bredd av kvalifikationer i arbetslivet.

Rutinerna och processerna för att se till att alla som kommer till Sverige tas tillvara på behöver ses över och förbättras. Kvaliteten i valideringsprocesserna behöver bli högre, och garantera att de mäter rätt kompetenser. I större grad ska validering kunna ske på en arbetsplats. Rätt kompetenser ska valideras och vi måste rensa bort kortsiktiga valideringsprojekt för att se till att systemet istället blir en integrerad del av anländandet.

Utbildning för de som saknar akademisk bakgrund

En stor andel av vuxna som kommer till Sverige saknar akademisk utbildning eller längre yrkeserfarenheter. Vi behöver tidigt investera i dessa människor så att de kommer i jobb. Alltför många i denna grupp, särskilt kvinnor, har inte fått tillräckliga insatser och istället hamnat i ett långt bidragsberoende.

För att få fler i arbete snabbare behövs det långsiktiga förstärkningar av svensk vuxenutbildning, fler lärlingsanställningar och yrkesutbildningar. De som läser på vuxenutbildningen är i dag en mycket heterogen grupp, vilket kräver att vuxenutbildningen i högre utsträckning måste utgå från varje individs behov. Kvaliteten i undervisningen, både vad gäller grundläggande vuxenutbildning och gymnasienivå, måste förbättras långsiktigt.

Lärlingsanställningar är effektiva sätt att komma i arbete men det krävs att kommuner verkligen satsar på att utveckla samarbetet mellan vuxenutbildningen och lokala företag.

Yrkesutbildningar spelar en viktig roll för att nyanlända ska komma i arbete. Vi behöver införa yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör rikta sig till personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa. Erfarenheterna från införandet av yrkeshögskolan ska tas till vara.

Uppmuntra fler nyanlända till att bli företagare

Vi måste bli bättre på att ta till vara den potential och det entreprenörskap som många nyanlända bär med sig. Företagandet måste ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället. Att starta och driva företag, till exempel inom servicesektorn, kan för många vara en viktig väg till egen försörjning. Det behövs praktisk information för att enkelt komma igång. Kommuner bör verka för att vara attraktiva företagarkommu-

ner. Samarbete med exempelvis Nyföretagarcentrum, Drivhuset och det civila samhället är viktigt. Det ska vara enklare att starta företag och därför bör reglerna för att få F-skattsedel förenklas.

Stärk svenska språkets ställning i utsatta områden

Människor som bor i utsatta områden kommer från många olika kulturer och har olika modersmål. Det finns en otroligt potential i att över 100 språk talas i till exempel Göteborgsområdet Angered, men det betyder också hinder i kommunikationen mellan invånarna och mellan invånarna och resten av samhället. Det språk som är den gemensamma för alla är det svenska språket.

Tyvärr har det växt fram platser i Sverige där en stor andel av befolkningen inte talar svenska. Uppemot 25 procent av de som bor i våra utsatta områden kan inte konversera på vardagssvenska enligt forskaren Peter Esaiasson. Det är ett allvarligt problem som hotar barns möjlighet att tillgodogöra sig skolan och som hindrar människor från att ta sig in på arbetsmarknaden. Om så många i ett område inte talar det gemensamma språket försvagas de sociala relationerna i stadsdelarna. Det behövs en kartläggning över det svenska språkets ställning i utsatta områden så att den här utvecklingen kan vändas.

En bättre och mer individuellt anpassad sfi-undervisning

Språket har en avgörande betydelse för individens möjligheter att bli en del av det svenska samhället. Språket är grunden för kommunikationen och gemenskapen. De som kan prata samma språk kan också läsa samma böcker och förstå samma skämt. På arbetsplatser är språket den grundläggande färdighet som krävs för att kunna samarbeta med andra människor. Svenskkunskaperna är grundläggande för att kunna tillgodogöra sig samma friheter och möjligheter som andra svenskar.

Sfi-undervisningen har kvalitetsproblem. Fortfarande får eleverna samma lektionsupplägg och samma arbetsuppgifter oberoende av sina bakgrundskunskaper. De standardiserade uppläggen gör att studierna fortfarande tar för lång tid, vilket försenar många nyanländas entré på arbetsmarknaden. Ett annat problem som Skolinspektionen har uppmärksammat är bristen på uppföljning av huvudmannen.

Det behövs ett kvalitetslyft vad gäller sfi – av både kommunala och fristående aktörer. Kommunerna måste ta ett större ansvar för att följa upp sfi-undervisningen när det gäller kvalitet och resultat. Skolinspektionen måste fortsatt granska verksamheten.

Sfi måste anpassas ännu bättre utifrån varje individs kunskaper och förutsättningar. En akademiker har ofta helt andra förutsättningar att ta till sig ett nytt språk än någon som inte har gått klart grundskolan. Det måste också vara möjligt att plugga sfi på kvällar och helger och under sommaren. Här behövs mer kommunsamverkan eftersom mindre kommuner kan ha svårt att erbjuda ett brett och flexibelt sfi-utbud.

I dag ska nyanlända läsa i genomsnitt 15 timmar sfi i veckan, vilket många gånger skulle kunna ökas betydligt för att korta tiden och förbättra resultaten. Intensiv sfi behöver bli norm för alla nyanlända som skulle klara av utbildningen.

Det måste bli enklare att läsa sfi med yrkesinriktning i kombination med kompletterande utbildningar. Även här måste fler kommuner samverka för att kunna erbjuda en bredd, men kommunerna måste också i större utsträckning beakta näringslivets behov

av arbetskraft med relevanta språkkunskaper. Det nationella och regionala ansvaret för distans- och yrkesinriktad sfi-undervisning framför allt när det gäller bristyrken behöver stärkas men även kommunernas ansvar för yrkesinriktad sfi behöver tydliggöras. Vi ser gärna att digitala språkverktyg utvecklas och används. Målet bör vara en digital plattform med pedagogiska tjänster som är tillgängliga för alla nyanlända.

Det behövs långsiktiga insatser för att öka andelen behöriga sfi-lärare. På kort sikt och på kommunal nivå krävs kreativa lösningar som kan handla om att anställa lärare som har pensionerats. Incitamenten för att jobba längre upp i åldrarna måste öka. Eftersom det behövs sfi-undervisning på flexibla tider borde det vara möjligt att jobba extra som sfi-lärare om man har relevant behörighet.

Tydliga krav ska också ställas på individen. Det behövs ett ökat fokus på deltagande men också på resultat. Det räcker inte att bara delta och sitta av tiden i klassrummet. En individ ska inte kunna tacka nej till ett erbjudet arbete med hänvisning till studier om personen i fråga efter ett antal månader inte påvisar studieresultat.

Vi vill också införa en kontrollstation efter ett års sfi-studier. Om endast begränsade resultat har uppnåtts ska man i stället ut i jobb eller praktik. Det är betydligt bättre att befinna sig i ett sammanhang där man dagligen tränar svenska än att sitta i skolbänken utan resultat. Här behövs också ett tydligt jämställdhetsperspektiv. För en del kvinnor kan det handla om att familj och omgivning accepterar sfi-studier men inte praktik eller jobb. Samhällets aktörer måste vara tydliga med att både kvinnor och män förväntas försörja sig själva och då måste det också finnas kunskap om de faktorer som utgör hinder för kvinnors deltagande. Det kan till exempel handla om att vissa kvinnor lever i en hederskontext.

För en del kan det vara betydligt bättre att lära sig svenska på jobbet i stället för att sitta i en skolbänk. Därför behöver kommuner i större utsträckning erbjuda yrkessvenska kopplat till det lokala näringslivet. Det finns bra lokala initiativ där företag tillsammans med kommunen ser till att anställda kan plugga enkel yrkessvenska på arbetsplatsen.

Kommuner ska åläggas att anordna kurser i svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan. Den som får försörjningsstöd, även under föräldraledighet, ska läsa svenska, annars dras försörjningsstödet ner. Att delta i sfi ska vara en relevant motprestation för att få försörjningsstöd.

Skolan och integration

Svenska språket behövs i Sverige för att nå kunskapsmålen i skolan, vara en del av samhället och för att kunna förverkliga sina drömmar. Därför är det viktigt att nyanlända elever och elever som har utländsk bakgrund snabbt ska få lära sig svenska när man börjar i förskolan eller skolan.

Obligatorisk språkförskola

Förskolan är viktig för alla barns lärande och språkutveckling och fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska och som inte heller har föräldrar som är svensktalande. Barn som har gått i förskolan och har fått bättre språkutveckling har lättare att klara skolan. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanländas, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb. Tack vare Liberalerna

håller frågan om en obligatorisk språkförskola för alla nyanlända barn och barn till nyanlända från tre år på att utredas, och kommer att införas under mandatperioden.

På samma sätt som görs inför förskoleklass bör alla föräldrar erbjudas att göra ett aktivt förskoleval för att öka möjligheterna för föräldrar att välja förskola. Kommuner ska arbeta uppsökande för att få fler nyanlända barn/barn till nyanlända, oavsett ålder, till förskolan.

Tack vare Liberalerna så pågår nu en statlig utredning om att införa obligatorisk förskola, varför vi inte kommer att yrka på något förslag i den här motionen.

Skolsegregation

Det ska inte spela någon roll vilket område som du går i skolan. Alla skolor ska vara bra skolor. Skolor i utsatta områden, som har särskilda utmaningar, måste också få de lärare och de resurs som krävs för att kunna ge en likvärdig utbildning.

De skickligaste lärarna ska vilja arbeta på de skolor som har störst utmaningar. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utsatta områden behövs särskilda karriärtjänster i utsatta områden. Nu har Liberalerna fått till resursförstärkningar för alla lärare i utsatta områden i samarbete med regeringen. Men mer behöver göras.

Ett aktivt skolval ska införas för att öka möjligheten för alla att få önskad skola och nyanlända elever ska fördelas ut över fler skolor. Dessutom måste Skolinspektionen få utökade möjligheter att stänga skolor som inte ger eleverna den kvalitativa skolundervisning som de har rätt till eller om huvudmännen inte följer läroplanen till exempel i fråga om jämställdhet och likabehandling.

Nyanlända elever

Nyanlända elever måste få mer tid att klara skolan. Undervisning ska till exempel kunna ske på loven. Skolsegregationen kan minskas genom jämnare fördelning av nyanlända elever mellan skolor. I utsatta områden behövs särskilda karriärtjänster. Förskolan är viktig för barns språkutveckling.

Det är viktigt att biblioteken fortsatt stärker såväl barns inläring av det svenska språket som erbjuder böcker på barnets modersmål. Den som kan sitt modersmål bra har lättare att ta till sig ett nytt språk. I hem där det kan vara svårt att i lugn och ro läsa sina läxor spelar tillgången till ett bibliotek en särskilt stor roll. På många bibliotek erbjuds dessutom läxhjälp av frivilligorganisationer. När studenter från högskolor och universitet och andra frivilliga möter barn och unga i utsatta områden bidrar det till integration och ger unga fler positiva förebilder.

För en utförligare beskrivning av en liberal skolpolitik för alla inklusive nyanlända elever hänvisas till Liberalernas skolpolitiska motion.

Religiösa skolor och skolor som drivs av personer med extrema värderingar

Liberal integrationspolitik handlar om att befästa de liberala och demokratiska värderingar som präglar vårt land. Många som har kommit till Sverige har levt i samhällen som präglas av andra värderingar, i samhällen där de inte har kunnat eller vågat förlita

sig på staten. I stället har klanen eller den utvidgade familjen funnits. Ofta anses kvinnan underordnad mannen och barnets rättigheter ifrågasätts. Att komma till ett land där jämställdhet mellan kvinnor och män är centralt likväl som barnets rättigheter och där tilltron till staten liksom individualismen är stark, är då inte alltid enkelt.

Ingen människa ska av sin omgivning hindras från att utöva de självklara rättigheter och möjligheter som gäller lika för alla i hela landet. Vi kan aldrig acceptera framväxten av parallellsamhällen.

Vi vill se tuffare granskningar av alla skolor för att säkerställa att de följer skollagen. Det behöver säkerställas att skoldagen är fri från religiösa inslag för alla elever. Vi vill även ha ett stopp för nya religiösa friskolor vilket tack vare Liberalerna nu utreds inom ramen för januariavtalet. Religiösa friskolor riskerar att leda till att fler barn, däribland nyanlända barn och barn boende i utsatta områden, isoleras från det svenska samhället och får möta färre elever med svenska som modersmål. Skolan, som ska vara en brygga in i samhället, riskerar i stället att bli en enklav som isolerar barnen från resten av samhället och motverkar jämställdhet och likabehandling av flickor och pojkar. Inte ett enda barn ska behöva känna sig tvingad att vara med på bön under rasten eller på lunchen.

Dagens lagstiftning ger skolor med enskilda huvudmän rätt att ha konfessionella inslag utanför den direkta undervisningen som ska vara icke-konfessionell. Det finns exempel på skolor där sådana konfessionella inslag i sin helhet förläggs utanför den del av dagen som innehåller schemalagd undervisning, medan andra konfessionella skolor förlägger hela eller delar av de konfessionella inslagen emellan lektioner med icke-konfessionell undervisning.

En sammanhållen skoldag utan religiösa inslag är det enda sättet att säkerställa att barn frivilligt väljer om man vill vara med på religiösa aktiviteter. Därför behöver vi se till att varje barn har rätt till en sammanhållen skoldag utan konfessionella inslag. Skolinspektionen måste därutöver ges ett särskilt uppdrag att granska existerande skolor med religiösa inslag samt friskolor som drivs av ideella föreningar och trossamfund.

Liberalerna föreslår att en sammanhållen skoldag med icke-konfessionell undervisning där eventuella konfessionella inslag kan förläggas före eller efter den sammanhållna skoldagen är den ordning som bör föredras. Det skapar en tydligare gräns mellan det konfessionella och ickekongfessionella och underlättar för elever som vill välja bort de frivilliga konfessionella inslaget.

Tryggheten måste säkras där kriminella gäng och moralväktare idag har stort inflytande.

Mer än en halv miljon människor lever i våra utsatta områden, majoriteten med rötter utanför Sverige. Bostadsområden där majoriteten är hederliga människor som följer svensk lag, men där några få kriminella har tillåtits ta över. Alla människor ska goda möjligheter att leva sitt liv fritt från förtryck, hat och hot. Därför har vi satt upp ett ambitiöst mål om att inga områden ska vara utsatta till 2030. Det är ett högt uppsatt mål, men ett lägre hade varit oanständigt. Ingen del av Sverige får glömmas. Alla områden ska vara bra områden att leva i, arbeta i och växa upp i. Rättsstaten ska gälla i hela Sverige.

För att lösa problem måste det finnas korrekt, enhetlig och uppdaterad information. Det behövs en gemensam nationell lista och definition för de utsatta områdena – och det ska finnas ett utvecklat samarbete mellan staten och kommuner för att lyfta utsatta

områden. Tidigare fanns Liberalernas ”Utanförskapets karta” över utsatta områden. Det är dags att staten tas ansvar och visar behoven i våra utsatta områden genom att tydligt definiera dessa och mäta situationen i dessa områden så att beslutsfattare kan fatta väl-informerade beslut.

Idag är den mest omtalade listan på utsatta områden den som Polismyndigheten presenterar varje år. Den stämmer inte överens med regeringens lista över socioekonomiskt utsatta kommuner, som är mindre känd. De kommuner som anses ha sådana områden får ett särskilt ekonomiskt stöd. Men det saknas tillräcklig uppföljning samtidigt som konkreta framsteg inte mäts i tillräcklig utsträckning.

Utvecklingen i utsatta områden måste följas upp årligen. Det nuvarande sättet att mäta om ett område är socioekonomiskt utsatt bör uppdateras till att även inkludera de faktorer som Polismyndigheten mäter: till exempel förekomsten av organiserad brottslighet, radikalisering, antalet anmälda brott och möjligheten att klara upp brott. Genom tydligare, mer genomtänkta och bättre samordnade sätt att mäta utsatthet kan det stöd som människor behöver riktas mer pricksäkert och samhällets aktörer ges den information som de behöver för att ge varje människa rätt stöd. Bättre information är grundläggande för att belysa situationen i de utsatta områdena.

Rättssamhällets institutioner måste stärkas, öka sin närvaro och agera när människors frihet begränsas av kriminella. Våldsbejakande religiös extremism måste bekämpas. Att försvara alla människors frihet och bekämpa kriminalitet kräver ett stärkt rättssamhälle med bland annat fler poliser som i samverkan med andra samhällsaktörer i området, till exempel skolor och socialtjänst, kan öka människors trygghet och frihet. Liberalernas förslag för ett stärkt rättssamhälle presenteras närmare i Liberalernas motion i ämnet.

Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas genom strängare straff och mer kunskap om dessa brott och förtryck. Reglerna för utvisning av icke-svenska medborgare som döms för brott ska skärpas och alltid prövas avseende till exempel hedersrelaterade brott och hatbrott. I vår motion i ämnet presenteras konkreta förslag för att bekämpa våldet och förtrycket.

Stärk det civila samhället

Det civila samhället spelar en viktig roll när det gäller att främja nyanländas väg in i det svenska samhället men även när det gäller mottagandet av asylsökande. Framför allt de större aktörerna kan spela en avgörande roll i det långsiktiga mottagandet av asylsökande och integrationen av nyanlända. De bidrar bland annat till språkträning och till att nya kontakter och mötesplatser skapas. Det offentliga ska samverka och bidra med finansiellt stöd till civilsamhället för integrationsinsatser. Samtidigt får inga offentliga medel, på vare sig statlig eller kommunal nivå, användas till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration, jämställdhet och barnrättsperspektiv eller vår liberala och demokratiska samhällsmodell. Både statliga myndigheter och kommuner har ett ansvar att bättre följa upp hur offentliga medel används och i förekommande fall dra in bidrag och kräva återbetalning. De goda krafterna i civilsamhället ska få ökat stöd, men inte en krona i föreningsbidrag ska gå till extrema eller reaktionära krafter.

Förbättra situationen i våra bostadsområden

Skolan är särskilt viktig för de som bor i de utsatta områdena. Tyvärr så innebär en tilltagande boendesegregationen också att skolsegregationen ökar. När vissa områden har ett oproportionerligt högt antal utlandsfödda får det också negativa effekter för skolorna i dessa områden. För att vända skolsegregationen måste vi också bekämpa boendesegregationen och få en ordentlig insikt i vilka som bor där.

En stor andel svenskar förmodas vara skrivna på andra platser än där de stadigvarande bor. Folkräkningar är inget kontroversiellt, Sverige har utfört sådana regelbundet tidigare och FN har rekommendationer om folkräkningar. Skatteverket bedömer att omkring 120 000 personer är folkbokförda på fel adress, något som bidrar till felaktiga bidragsutbetalningar. Totalt sett så bedöms felaktiga utbetalningar kosta skattebetalarna cirka 18 miljarder om året. En del av dessa kan förhindras genom bättre folkbokföring.

För att vända på utvecklingen i de utsatta områdena måste vi först ha tillförlitliga data om situationen där och vilka som faktiskt bor där. Tack vare Liberalerna har vi genom budgetsamarbete med regeringen fått till en stärkt folkbokföring i de utsatta områdena.

Trångboddhet, boendesegregation och större ansvar hos fastighetsägarna i utsatta områden.

Att människor har olika preferenser för hur stor bostad de vill bo i, och var de vill bo, är i grunden sunt. Det som inte är sunt är när vi har områden där andelen som bor extremt trångt långt överstiger andra delar av landet – samtidigt som människor med vissa bakgrunder ofrivilligt koncentreras till dessa områden. För att vi 2030 inte längre ska ha några utsatta områden så måste vi bekämpa de sociala klyftor som växt fram mellan utsatta områden och övriga landet. Det måste skapas förutsättningar för fler människor att, oavsett var de bor, få leva fria liv där de själva kan göra en klassresa och arbeta för det liv som de drömmer om.

Boendet spelar en central roll i människors möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Närhet till en god arbetsmarknad, pendlingsmöjligheter, fungerande skolor, förskolor och trygga bostadsområden spelar en avgörande roll för integrationen. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad.

Boendesegregation och trångboddhet är utbredda problem som får stora sociala konsekvenser. Särskilt allvarligt är det när barn växer upp i sådana förhållanden. Sönnen blir ofta lidande, liksom skolarbetet då det är svårt att sova och att göra läxor i lugn och ro hemma. Unga är ute sent på kvällarna eftersom de inte har någonstans att ta vägen. I lägenheter som delas av flera familjer utsätts kvinnor för tryck att ha slöjan på även hemma, eftersom de delar boende med främmande män. Det finns också en rad sanitära problem kopplade till att alltför många bor på för liten yta.

Trångboddhet är ett fenomen som är koncentrerat till utsatta områden och utrikes födda

På Järvafältet är mer än var tredje trångbodd och drygt 20 procent av födda utanför Europa är trångbodda (enligt trångboddhetsnorm 2), i landet som helhet. Det är 18 procentenheter högre andel än hos inrikes födda. Räknat med den hårdare trångboddhetsnormen – norm 3 – är 11,4 procent av inrikes födda trångbodda och 37,9 procent av

utrikes födda trångbodda. Dessutom har andelen ökat kraftigt under 2000-talet, och det finns en risk för ett större mörkertal då den svenska

EBO-lagstiftningen har på många håll bidragit till trångboddheten och utanförskapen i utsatta bostadsområden. Liberalerna har drivit på för att EBO nu begränsas i vissa kommuner/kommundelar där läget är väldigt ansträngt.

Fastighetsägare, både privata och kommunala, måste öka arbetet för att motverka otillåten vidareuthyrning och även förekomsten av fiktiv uthyrning som innebär att den nyanlände tvingas att betala för en adress utan möjlighet att bo där. Hyresvärden har ett ansvar att vidta åtgärder för att följa upp att hyreskontraktet motsvarar verkligheten när det gäller vilka som bor i en hyreslägenhet, men det behövs också ett ökat samarbete mellan fastighetsägare och det offentliga för att motverka svarthandel med hyreskontrakt och andrahandsuthyrning.

Den extrema trångboddheten måste minska om livssituationen i de utsatta områdena ska förbättras. Därför behöver vi uppdatera daterade trångboddhetsnormer och sätta nationella mål för att bekämpa den extrema trångboddheten.

De flesta utsatta områdena är inte planerade för det stora antal individer som bor där. En förtätning med nya bostäder och butikslokaler är grundläggande för att fler ska kunna hitta en lämplig bostad och kunna flytta från trångboddhet. En hållbar och genomtänkt stadsutveckling är också viktig för att det lokala näringslivet ska kunna erbjuda bättre samhällsservice i form av allt från livsmedelsbutiker och apotek till fungerande tjänsteföretag och arbetsplatser.

Att det finns vissa områden i Sverige där en stor andel av de som bor där lever i trånga förhållanden är en konsekvens av ett delat land där människor som bor i olika områden får olika stora chanser att leva sina liv efter sina viljor. Boverket bör, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, få i uppgift att ta fram en ny trångboddhetsnorm som kan identifiera de som lever trångbott på ett sätt som har en kraftigt negativ påverkan på de deras livsmöjligheter. Dessa normer bör, utöver antal rum, exempelvis ta hänsyn till storleken på bostaden och andra faktorer som har stark påverkan på hälsan och deras livsmöjligheter. Boverket bör även få i uppdrag att ta fram riktlinjer till kommuner med mål om minskad trångboddhet i de utsatta områdena.

Genom att kontinuerligt kartlägga den extrema trångboddheten och sätta press på de lokala makthavarna ser vi till att samhällets aktörer tar sitt ansvar när det kommer till att minska trångboddheten, och de sociala klyftorna mellan utsatta och icke utsatta områden. Ett nationellt arbete mot extrem trångboddhet i utsatta områden kan förbättra de sociala förhållandena där de idag är som svagast.

Fastighetsägare måste investera i utsatta områden. Den mest framgångsrika metoden för att bekämpa utanförskap och skapa tryggare bostadsområden är genom lokal samverkan mellan fastighetsägare. En samverkan där dessa tillsammans med bland andra kommunen tar ett större ansvar för miljön runtomkring fastigheterna. Andra länder har lagstiftat för att detta ska ske i högre utsträckning. Vi föreslår en sådan lagstiftning i Sverige. En lagstiftning skulle innebära att såväl kommunen som samtliga fastighetsägare inom ett område är med och bidrar och deltar i finansieringen. Sådana områden kallas för Business Improvement Districts (BID).

Idag ställs krav på underhåll i byggnader som exempelvis skydd mot buller och lämplig energihushållning. Liberalerna anser att vi också måste ställa krav på att byggnadens underhåll också ska anpassas för att motverka kriminalitet och brott. Det kan exempelvis handla om belysning, inbrottskydd och hinder mot olovlig biltrafik. Fastighetsägare till fastigheter där brott upprepade gånger begås, och där fastighetsägare upp-

repade gånger inte följt de krav som kommunen ställt, ska faktureras för det tillsynsarbete som kommunen lägger ned för att granska säkerheten.

Fler ska ha möjligheten att äga sin bostad, särskilt i utsatta områden

Den nästintill fullkomliga dominansen av hyresrätter i områden där svenskar med utländsk bakgrund dominerar och den totala dominansen av bostadsrätter i andra områden är oerhört problematisk. Vi vill ha fler hyresrätter men vi vill också att det ska finnas bättre valmöjligheter att äga sin bostad – särskilt i de utsatta områdena. Kommuner bör ge sina bostadsbolag befogenhet att bli byggaktörer för projekt där nya bostadsrättsfastigheter eller ägarlägenheter byggs i utsatta områden.

Det behövs en egnahemsrörelse i våra utsatta områden. Under första halvan av 1900-talet kämpade många liberaler för att fler i arbetarklassen skulle få möjlighet att bygga sitt egna hem. Mycket har ändrats sedan dess, men inte människors längtan efter en egen bostad. Ett skattelättat bosparande, som gör vägen till en första ägd bostad kortare för den som sparar till en insats, behöver införas. Det behöver också planeras för radhus och villor i de utsatta områdena så att de som vill bygga kan köpa mark till ett relativt lågt markpris. Marken ska vara färdigplanerad av kommunerna för att köparen ska kunna bygga ett eget boende. Detaljplanerna ska vara flexibla så att varje egnahemsbyggare ges möjlighet att sätta sin egen prägel på bostaden.

Enligt anvisningslagen ska alla kommuner ta emot nyanlända. Redan vid anvisningen till kommunen ska det tydliggöras att alla har ett ansvar att hitta ett eget boende och jobb för att kunna stå på egna ben. Kommunen ska på olika sätt stödja den nyanlände att hitta egen bostad till exempel genom att skriva in sig i en bostadskö och starta ett bosparande. Om nyanlända från början kommer in i ordinarie kösystem undviks i högre utsträckning att grupper ställs mot varandra.

Ska det finnas fler boenden och rum, i fler delar av landet, som nyanlända kan hyra måste det också bli enklare för privatpersoner att hyra ut villor, lägenheter eller delar av dessa. Det behövs ytterligare steg i den friare hyressättningen vid uthyrning av villor, bostadsrätter och ägarlägenheter genom en generösare beräkning av den så kallade skäliga hyran.

För fler förslag om hur fler ska ha möjlighet att äga sina bostäder hänvisas till vår bostadspolitiska motion och vår motion om amorteringskrav och bolånetak.

Johan Pehrson (L)

Tina Acketoft (L)

Juno Blom (L)

Bengt Eliasson (L)

Helena Gellerman (L)

Robert Hannah (L)

Gulan Avcı (L)

Malin Danielsson (L)

Joar Forssell (L)

Roger Haddad (L)

Nina Lundström (L)

Fredrik Malm (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Barbro Westerholm (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Arman Teimouri (L)

Allan Widman (L)